|| अथ हिरण्यकेशी चरकं सौत्रामणी प्रयोगः ||

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अथ चरकसौत्रामण्याः प्रयोगः ॥ सा द्वेधा ॥ अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेतेत्यंग
भूता । चत्वारिंशत्संस्कारेषु मध्ये गौतमेन स्मृतत्वात्प्रधानभूता नित्या । एतया भूतिकामो यजेतेति च ।
प्रधानभूताप्यसाग्निः केवला चेति । द्विविधा । तत्रैकैको सौत्रामण्यां सुराग्रहप्रतिषेधात्पयोग्रहा वा
स्युः इत्यापस्तंबीयदर्शनात् पयोग्रहपक्षमाश्रित्य प्रयोगोऽभिधीयते । नवम्यां सीसेन राष्ट्र क्रयो ना
पि द्वादश्यां सुरेष्टिः ॥ चतुर्दश्यामुपक्रमः साग्निका चेत् केवला चेत्पर्वणि । साग्निकापि सद्यस्कालेति केचि
त्सूत्रकारा आहुः । चतुर्दश्यां पर्वणि वा नित्येष्टिनंतरं वा सौत्रामण्या यक्ष्ये ॥ तया यज्ञनारायणं प्रीणयानीति
संकल्प्य ॥ षट् ऋत्विजो वृत्वा समारोप्योद्वसायायतनानि कल्पयित्वा मथित्वा निधाय कूष्मांड षष्ठो न प
श्चिष्टिः निरूढवत्कृत्वा यूपाहुतिं हुत्वा एकमेव यूपं छिनत्ति एकस्वरु सुरेष्टेरभावाद्वेदस्या कृतत्वाद्वेदिं क
रोति सोमिक्या वेदेस्तृतीयकरण्या वेदिं करोति साग्निकायां सावित्रमग्निं चेष्ये ॥ तेन यज्ञनारायणं
प्रीणयानि । ततो वेदिकरणं । अत्र तृतीयकरण्या वेदिं करोति । षड्विंशत्यंगुलेन दंडेन वेदिकरणं सौ
त्रामणि व्यतिरिक्ते भो सावित्रमग्निं चेष्यमाण उपकल्पयन्त इत्यादि बाह्ये रेखापूरणांतं कात्वकाख्यभावे प्र

रुद्रवेदिकरणं। औदुंबरमात्रवाभिः प्रच्छाद्य तेनदत्तं करोति। अतएव रादिनिवपनकाले प्रतिप्रस्थाता
१ शालामुखीयपुरीषमाहृत्य दक्षिणेनोत्तरवेदिं खरं करोति मृन्मयपात्रस्थाग्निधारणार्थं। अथ
पादक्षिणाग्निं च करोति। खरं न्यूहपात्रासादनार्थं सूत्रान्तरेण तथा दर्शनात्। अपभूते सद्यस्कालप
क्षेत दैवशः। ग्निपक्षे प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतयांगिरस्वद्ध्रुवा सीदेत्यादि संस्थितो क्या
दं सभांतं कृत्वा। नाग्निपक्षे कृत्वैव [illegible] ग्निप्रणयनान्यारीप्यैवेत्यादि पूर्णाहुत्यंतमविकृतं। इ
यानिशेषो यस्मिन्काले ध्वर्युरग्निं प्रणयति तस्मिन्काले प्रतिप्रस्थाता दक्षिणाग्नेरंगारानाहृ
त्य दक्षिणेन विहारं नीत्वा पूर्वस्मिन्खरे न्युप्योपसमादधाति। पूर्णाहुत्यंते कृते साग्निपक्षे
पंच चतुर्गृहीतादि होमाद्यसवे स्वाहेत्यंतं कृत्वा नाग्निपक्षे अकृतैव [illegible] नोपायन पूर्वकं बर्हि २
रादि बर्हिराहरणं वग्नीषोमीयविकारधर्मेण पश्चिमस्य भावपक्षे प्राजहितवर्जं औत्तरवेदि
हरण

कार्यस्यान्वाधानं प्रणीतोपायनं बर्हिराहरणादि। परिस्तरणीं तेलि संप्रेष्यति। अन्वाहितान्परिस्तीर्य पयो
ग्रहस्य दोह धर्मपक्षे शाखामाहृत्य वत्सानपाकरोति शाखापवित्रं चोपवेषं च। सुराधर्मपक्षेन। पा
णी प्रक्षाल्योलपराजीस्तीर्य पात्राणि प्रयुनक्ति। तत्र जुह्वा सह त्रीणि वैकंकतान्यूर्ध्वपात्राणि। दोह
धर्मपक्षे दोहपात्राण्यपि। कुंभीस्थाने सतंशतालक्ष्णा स्थाली न सिधानार्थं रुक्मपत्रं गोवालमयं
पवित्रं न था सुराधर्मपक्षेपि सतादि न दोहपात्राणि। पशुपात्रे विधियाविशेषः। स्त्रीणां लक्षणं शाखां च कुं
भीच स्वरूमेव च। प्रतिपश्चाहरेच्छ्रुवपायाः श्रपणी अपि। ब्रह्मवरणं वाचस्पतइत्यादि ब्रह्मणः पवि
त्रकरणादि पयोग्रहपक्षे पयोर्थत्वेन करिष्यमाणत्वात्। सुराग्रहपक्षे तु सुरार्थत्वेन करिष्यमाणत्वात्। अ
त्र यजमानवाचंयच्छेति प्रैषितो वाग्यतः कस्त्वेति संमार्गकाले जुहू संमार्गानंतरं वाचं प्राणं मानिर्क्ष्यक्षं
वाजित्वा सपत्नसाहं संमार्ज्मीति प्रत्येकमावृत्त्योर्ध्वपात्राणि संमार्ष्टि। पवित्रयोर्विसर्गः। प्राक्पर्यग्नि
करणात्सकृत्तिवत्। दोहधर्मपक्षे एता आचरंतीत्यादि संक्षालननिनयनांतं प्रागुक्तदोहवत्। सुराधर्म
पक्षे ऐकैकं पयमानीयवालमयं पवित्रं संतनिधाय वितसपवित्रस्यापरिपर्यासं। पुनातु ते परि०। ता

तनेतिनिषिंचति। अपरोनैमित्तिकोमंत्रौ॥ ब्राह्मणस्यमूर्धनिखरेवासादयति। अदृष्टार्थंब्राह्मणस्यमूर्धनिसा
दयित्वायथाचकारंनिदधातिपश्चाद्रूपाहोमानंतरांप्रयेणमाल्लेस्यासादयतिखरे। इतनीमेवरखर:।
२ आसादनमस्येमंत्रेणैव। दोहधर्मपरोयस्तआलाइमुमिंद्रियमितियाजमानं। सुराधर्मपरोमजोप
निरसि। अयंविहव्यंचतुर्होता। पवित्रमवभृथार्थंनिदधाति। प्रत्येकंबर्हिरादानानुपाकुर्यात्तेनाव
रेत्। गणेसर्वानुपाकृत्यसकृत्त्वंचजुहोत्यथ। आश्विनंधूम्रमजमाश्विभ्यांत्वाजुष्टमुपाकरोमीत्युपा
करोति। पुनर्बर्हिरादायसरस्वत्यैत्वाजुष्टमुपाकरोमीतिमेषं। पुनर्बर्हिरादानादि। सवंइंद्रायत्वाजु
ष्टमुपाकरोमि। वृष्णिंवत्संवोपाकरोति। उपोदेवांदैवीरित्यादिइदमस्तुहव्यमित्यंतंप्रतिपश्वाविकृत
मावर्तते। आनंत:०तं। सुवर्गंयातप०तिष्ठतधारै:। येषां०निष्क्रीताइमेयज्ञियंभागंयंतुराय०
येबध्यमानाननुबध्यमानाअभ्यैक्षं०प्रमुं०देवा:। उपाकृतान्छशमानान्यदस्थात्जीवंदेवानामपि
यंत्वपायसेतिविकार:। अग्निमंथनंप्रकृतिवत्। पूर्ववद्रशनादानाधेकैकस्यानियोजनं। प्रोक्षणा २
दितथाकुर्यादेकैकस्यसमंजनं। होतुरावाहनकाले। अश्विनावा२व०सरस्वती३मा०इंद्रमा३व०

देवांआज्यपां आवह इत्यादि एतेनाक्षोपपशुनायेथा मिति स्वरुत्वाधिती प्रत्येकं तं नं शामित्र शासनं । पर्यग्नि
करणं तत्र । उल्मोपाव्येषनं तरां । येबध्यमाना मनुबध्यमाना इति उपाकृतान् शाशमानानूजीवं देवाना
मवियत्नुपाथः । इतिपशून्विमुच्यादकूसंस्थान्स्याप । यैवाक्रमेण तु । अन्वारभ्यतथैके के क्रमेणैवन
येसन्नतेन्न । उल्मुकाहरणं तत्र यजमानाभिमंत्रणं । तत्संज्ञपनसंप्रेषः तनंस्यात्स्वविंदा । दिषु । अमारू
त्यागानुमित । नाथाविदस्थनाथंवित्यानाथमित । नबाउवेतन्त्रियध्वेन । रिष्यथदेवांइदेथप० यत्र० वो
देवः सवितादधातु । आशानांव आशापालेभ्यः ॥ इंद्रस्य० रभध्वं । यस्माद्गोषावेपि । दूंततोनोअ
भयं कृत । यस्माद्गोषान्यवदत० वात्रिदं । उक्रमिध्वं । पलायिद्धं । शंकृतकुरुध्वं । निमेहेथ । ययस्य
वोमायुनरुषतोरोवापद्भिराघ्नते । शमितार० पाशेभ्यः परून्त्रमुंचत । अदितिः पाशमिसविकृतः
प्रातिपश्चावर्तते । वांकृ आप्यायतामित्याद्याधिवेकृतं प्रतिपश्चावर्तते । शेषनिनयनं । वेना । शमहोभ्या
मिति । तकृदंतो उत्तानंपशुमिस्यादि प्रतिपश्चावर्तते । आयानेरसनवर्जं वपोत्कृतनांतां । आवृस्सवी

व्यग्नाणिपाणोकृत्वातथैवच।स्रुचीयाःसिच्यसर्वाणिनिधाययुगपत्स्रजेनू।उत्क्रंतने।अश्विभ्यांत्वाजुष्टमुत्क्रं
ताम।सरस्वत्यैत्वाजुष्टा०इंद्रायत्वाजु०नयताद्यन्तु तंत्रंस्यादर्वीगुद्वसनात्सुरा।यथार्थमूहस्तंत्रेणप्रयुताव
३ र्ततेत्रनु।उर्वंतरिक्षमन्विति।प्रत्युष्टमितितंत्रेणप्रतपति।वायोवीहिस्तोकानामितिबर्हिषामग्राणितंत्रेण
प्रास्यति।द्यौश्चेमाभिरितिमंत्रेणवपा०अभि०मंत्र्य।स्वाहुतइतितंत्रेणाभिजुहोति।वपाः।०यस्तमारभेतितंत्रेणा
विकृतं।दंःहतमा दंःहतगोपु०षत्।प्राचीनमुद्वास्यसपिधाला०ओषधीःकृतेतितंत्रेणप्लक्षशाखासुनिदधा
त्ति।प्रयुतोद्वेषाःसीत्यावर्त्तते।याजमानंच तंत्रेण।इमामिंद्रियमित्यापु।इमामिंद्रियममृतंवीर्यमाभिरं
द्राय पशवोचिकित्सन्।ताभिर्देवाअवतोपुमाभिरेषमूर्जंयशःसहओजःसनेयमभृतामयिश्रयंतां।पू
र्वंत्वापरिवप्यचसर्वातेतन्त्रंतेतः।अत्राग्नीषोमीयविकारपक्षएवाश्रपणीयः।अश्विभ्यांछागस्यवपायामे
दसोनुब्रूहि।सरस्वत्यैमेषस्यवपायामेदसो०इंद्रायमेषस्यछागस्यवपा०अश्विभ्यां०अश्विनोरहं०इंद्रिया
वीभूयासं०।जेमानंमहिमानमितिवा।सरस्वत्याअहं०सरस्वत्याअ०वाचमन्नाद्यंपुषेयं०।इंद्रस्याहंदेवयज्य

ऐंद्रियावीजेमानं वा। स्थालो ध्र्वनभसंमारु तं गछ तामिति तं जेण वपाश्रपणी प्रहरति। हुतासु वपासु मार्ज
मांते। अनमपि पक्षे सौवर्णमंडलाहृति रुक्मं ऋषभं वेगवतीं वडबां दक्षिणां ददाति। तिस्रो गाः श्रयाम्नाये
ददाति। नान्वाहार्यवरदाने साग्निपक्षे ध्वर्यवादौ अन्विष्टकं पष्ठौहीर्ददाति शावयो यजुभसेद्दृष्टकाः
स्तावतीः पष्ठौहीर्ददाती सा पत्तबोकेः पंचाशीसुत्तरं त्रालंभवंति। एकविंशति शतं सहस्रं वा विकल्पा
थाः। यद्येतावतीर्दातुं न शक्नोति मंथोदनान् ब्राह्मणान् द्विजोन्पांश्च भोजयेत्। अस्मिन्नेव पक्षे सर्वतीन
ष्ठौही हिरण्यं वासश्चेति ब्राह्मणोक्ता दक्षिणाः। अनुमंत्रणादि तंत्रेवोक्तं। ततः प्रधानदक्षिणा। ब्रह्मयज
मानयोर्हिरण्यं नपुंसकेनोहः। ऋषभे पुंल्लिंगेन। वडबायां स्त्रीलिंगेन। ब्राह्मणा इमा हिरण्यगो वडबाः
अग्नये हिरण्यं। रुद्राय गां। वरुणायाश्वं। अथ सतस्थपयः शिक्यासादितं चेद्धर्मेण वेघामासादनादि
धर्मेण न खेरथासादितं चेत्तस्मात्तूष्णीं वेघामासाद्य व्याख्याते पंचहोतरि पयो देवागवाध्वर्युः कुविदं
गेसनु कुसउपयामगृहीतोस्यच्छिद्राचाच्छिद्रेणाश्विभ्यां जुष्टं गृह्णामि साश्विनं गृहीत्वा को कोलाः स्थूले
बदराणि तेषां सक्तुभिः श्रीवा सिद्धमिपुं गंधपालाशपत्रेण संमृज्य एषते योनिरश्विभ्यो वेति ब्राह्मणस्य

४ मूर्ध्नि सादयित्वा खरे सादयति । प्रतिप्रस्थाता । कुविदंगेति । उपयामगृहीतोस्याश्विनं त्वा श्विनेण सरस्व
त्यै त्वाजुष्टं गृह्णामीति । ऊर्ध्वपात्रांतरेण सारस्वतं गृहीत्वा कर्कंधुसक्तुभिः हरीतकीपरिमितैर्गोमबदरपि
ष्टैः श्रीवाशादूल मिथुनं ध्यात्वा पात्रेण परिमृज्य एष ते योनिः सरस्वत्यै त्वेति सादयति । एवमेव यजमानः कुवि
दंगेत्यनुद्रुत्य । उपयामगृहीतोस्याश्विनं त्वा श्विनेणेंद्राय सुत्राम्णे जुष्टं गृह्णामीन्द्र लिले नपात्रेण ऐंद्रं गृहीत्वाव
कमिथुनं ध्यात्वा बदरसक्तुभिः श्रीलाकल सक्तुभिर्वा पात्रेण परिमृज्य एष ते योनिरिंद्राय सुत्राम्णे तिसादयति उत्तरयो
रपि ब्राह्मणस्य मूर्ध्नि सादनं पूर्ववत् । आनरूत पुरोडाशानां त्रिः प्रक्षालननादि पुरोडाशपात्रसंसादनकाले ॥
त्रय स्पय कपा० ०ने उपात्रं नश्राहोत्रं सादयति । पशुपुरोडाशानिर्वपणकाले वाहस्पत्य सज्जावेतस्याष्टोकपालानि
तत्रैर्विशेका कपालानि तस्य पशुपुरोडाशानि रूप्या ऐंद्रसावित्रवारुणानिर्वपति । त्रिष्फलीकरणं तेन लेवा चं विस्र
ज्यरामितः पशून् विशाधियुदायानि हेपीः क्रोम्नः प्लीहः पुरीततानि मेदांसि सम्वधात वाइति संप्रेष्यति । छृषिर
सीति सकृदुपवेशदानं भ्रुरणामंगिरसां तपसा तप्यस्वेति प्रतिकुंभ्यावर्तते । घोष्ठ्युमामितिचावर्तते । शामितारं पा ४
कार्थं निर्दुत्य तंडुलप्रक्षालनादि भलं हसासादनांते हलेयोनः कनीयद्दत्येंद्रा । यज्ञोस्थः सर्वत्र द्दतितंत्रेण सावित्र

वारुपायो:॥अयं विहव्यं चतुर्होत्रो॥अध्वर्युः प्रतिपस्थात्रृ यजमानाय यथार्थं गृहानारद्देवे दक्षिणेन
गत्वोत्तर वेद्या दक्षिणतस्तिष्ठंति॥अग्निभ्यां सरस्वत्या इंद्राय पुत्राभ्यां सोमान् स्फराभ्याः प्रे: स्थितान्ब्र
ह्मेति प्रेष्यत्यध्वर्यु रेव॥वषट्कृतानुवषट्कृतयोरुत्तर वेद्यां स्वस्वं ग्रहं जुहुति॥अग्निभ्यामिदं॰ सर
स्वत्या इदं॰ इंद्राय पुत्राभ्यां इदं॰॥अहा॰ अग्नेह॰ संसृहंते। इति कुर्त्तानु मंत्रपप्रैषोम्नाय:॥अग्निष्वात्ताः पितरः॥अ
ग्निष्वात्तान् ऋतुमतो॰ ये अग्निष्वात्ता येनग्नि॰ आलणानाः॥अनुवषट्कारे अग्न ये इदं॰ अग्ने रहंदेव यज्ञ्या यायुष्मान्॰
अग्निर्मीढुरिष्टा दिति च। बार्हस्पत्य स्य पक्षेतसु राजशेन प्रचर्यं यद् त्रशिष्टमिति स्वं स्वं ग्रहं भक्षयंति॥अध्वर्युर्भक्षि
यतः। नानाहि वां॰ इति त्रिरावृत्त्याभिमंत्रयते। दक्षिणाग्नेर्दंडादोशतात्तृणा स्थालीमुपरिष्टाद्धितस्य धारयंति॥श
तात्तृणेन सौवर्णेन रुक्मेणापिहितां॥पितरो मदंतां सोमप्रतीकाव्यशेमदेवहितं यदायु:॥इंद्र पीतो विचक्षणो व्यशे
मदेन॰ युः॥यन्मेमनो यमं गतं यद्वा मे अपरागतं। राज्ञा सोमेन तद्वयमस्मासु धारयामसि व्यशेम॰ युः॥इति तस्यां मे
तं पयः चोपमवूनये प्राचीनावीतिनो। प्राचीनावीतिन एव स्युर्वंती पितृमतीभिर्याज्यानुवाक्याभिरुपातिष्ठते॥वं:
सोमप्रचिकितो मनीषेति तिसृभिः राजतणायाः पुरस्तात्स्थितोध्वर्युः।  बर्हिषदः पितर ऊत्यर्वागिति तिसृभिर्द
क्षिणतः स्थितो ब्रह्मा। इति तिसृभिः पश्चात्स्थितो होता।वान्यायेदु॰ ये यदग्ने कव्यवाहन। त्वमग्न ईडित इति

सौ० निःसमिन्धनन्तस्थिताआग्नीध्रः॥मातद्धीकव्ये॥पेतात्पुः हव्यवाहमजरंपुरुप्रियमिति तत्त्वमिरधर्वं
५ देवसिञ्जेन्नो सासिन्नेवप्रतातदग्न्यांस्थापयन्ति।एतदंतं कृत्वा पारुकं कर्म प्रतिपद्यते।ब्रूत स्वहवी इत्यादि
प्रथमकुंभ्यां कृत्वा पुनः पंचगृहीतं पृषदाज्यं चगृहीत्वा तत्त्वमेव गत्वा मंत्रेणाभिघारयन्ति॥एवमपर
योन्नक्रमेणोद्वास्यक्रमेणासादयति॥तंत्रेणयाजमानं।हृदयशूलान्ताज्ञालान्निदधाति।साग्निपक्षे
शूलाग्नेसुयहंगृह्णाति।विपश्चितस्य चमुञ्चाउपयामगृहीतोसिमृत्यवे त्वाजुष्टं गृह्णामीति औदुंब
रेपात्रे पूर्वाग्रकदेशं गृहीत्वाद्भेणपरिमृड्यरक्षतेयोनिर्मृत्यवे त्वेत्यंतर्वेद्यासादयति।आख्यातप
चहोतारंजुहूपम्नतो इत्यादि॥मनोतावर्ततेस्वस्वसाहोमावशेषकं॥पात्रांतरेनिनीयांसपूरु
निष्ठातत:परं॥दिशांप्रतीज्यांतंत्रेणशेषेणमिहितेनतु॥आश्विनस्यावदायानस्विष्टकृदिंवं
धयतीसंतं कृत्वा श्रृताश्वत्तानूपरुस्वैषामंते संप्रैषायाभिमृशतितंत्रेण।वसाहोमग्रहणा
नं कृत्वासमवच्चधानीतंत्रेवविसृज्य अन्यासु च अंतरायूपेनीत्वाजुहोमेवहिरण्यमाधायाभिघा ५
र्येनोपमृताति।अश्विभ्यां छागस्यहविषोनुब्रूहि॥आश्रावयप्रत्याश्राविते॥अश्विभ्यां छागस्य

हविषः प्रेष्य।।अंतरिक्षायेदं।अश्विभ्यामिदं।अश्विनोरहं देवयज्ययेंद्रियावी॰ जेमानमितिवा।नस्विष्टकृत्।
वसाहोमशेषं पात्रांतरे निधाय सर्वेषामेतेतंत्रेण दिग्यागः।जुहूवसाहोमहवन्योरेवोपस्तीर्य सारस्वतस्य जुहू
पभृतयस्तमवत्तधानीषु अवदाय वसाहोमं चरुं हीत्वा जुहूवसाहोमहवन्योरेवाभिघार्य सरस्वत्यै मेषस्य हवि
षोनुब्रूहि।आश्राव्य प्रत्याश्राविते।सरस्वत्यै मेषस्य हविषः प्रेष्य।अंतरिक्षायेदं।सरस्वत्या इदं।सरस्वत्या अहं दे
वयज्यया वाचमन्नाद्यं पुषेयं।न स्विष्टकृत्।वसाहोमं कृत्वा पूर्वशेषे शेषं निनीय वसाहोमहवन्योरेवोपस्तीर्यैंद्र
स्य सर्वास्ववदाय वसाहोमं चरुं हीत्वा वसाहोमहवन्योरेवाभिघार्य।इंद्राय मेषस्य छागस्य वा हविषोनुब्रूहि।आश्रा
व्य प्रत्याश्राविते।इंद्राय छागस्य मेषस्य वा हविषः प्रेष्य।अंतरिक्षायेदं।इंद्रायेदं।इंद्रस्याहं देवयज्ययेंद्रियावी॰
जेमानं वा।८न स्विष्टकृत्।बार्हस्पत्यस्य पशुरेवमेतेन।पी॥ ड्डा।न स्विष्टकृत्।भृतानष्टतान्पशून्संनिधायैंद्रः प्रा
प्राणइत्यविकारेण तंत्रेणाभिमृश्य वसाहोमशेषाणि वसाहोमहवन्यां क्षिप्त्वा दिशि प्रतीज्यादिमुपस्थानांतं कृत्वा
पुरोडाशैः प्रचरति।जुहूमुपस्तीर्यैंद्रस्य पुरोडाशस्य जुहूमामवदाय जुहूमामेवाभिघार्य।इंद्रायानुब्रूहि॥
इंद्रं यज।इंद्रायेदं।इंद्रस्याहं देवयज्ययेंद्रि॰ एवं सावित्रवारुणाभ्यां प्रचरति।अन्वाहोभूयासमित्युभयोः॥
बार्हस्पत्यस्य पुरोडाशस्य मुख्यानां पुरोडाशानामवत्त। स्विष्टकृत्सु उपभृत्यवदायाभिघार्य दृषदाज्यस्रुवं जुहूमामा

नीयमप्रयाक्रम्य। वनस्पतये नुब्रूहि। वनस्पतये प्रेष्येति। वनस्पतिमिष्ट्वा औपभृतं जुह्वामानीयाग्नये स्विष्टकृतेनु
ब्रूह्यग्नये स्विष्टकृते प्रेष्येति। अग्नये स्विष्टकृत इदं। अग्नेः स्विष्टकृतो हं देवयज्यया आयुष्मान्यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयं॥
५ आग्नमी० वैश्वानरेहविरिस्तेतदंतं कलासाभिपसो विद्युदसि विद्य० भानमिस्येतावलेवा पउपस्पृश्याप्सु जुमि
तिरो षंपसार्थमचाशिं० पन्मृत्युयहं जुहोति। मृत्यव इदं॥ द्विष्टिरसि दृश्च मे पाभान मिल पउपस्पृश्य। परस्य:
पुरोडाशेभ्यश्च प्राशित्रमवदाय समवत्तधान्यामेव बार्हस्पत्यादिपुरोडाशानामिडां समवदाय परतेभ्य एव यज
मानभागमवदायनु पुरोडाशेभ्यः अभिघारयति। एवं जिनादिमार्जनांते अध्वर्युर्मृत्युग्रहं भक्षयति। मक्षोसी
तिमंत्राभिमूर्तारितिवाग्गादिनिर्देशः। पिष्टलेपादिप्रतिपत्तिं कृत्वाग्नीषोमपयजानिष्वादि। प्रतिप्रस्थातरेतानि
गुदकांडानि तिर्यग्संभिंदन्नेकादशधेकादशधा संछिद्य स्वेवं विकारेण संप्रैलोपयजः प्रेष्यति। सर्वेषां गुदकां
डानामेकैकमवदानमवदाय तंत्रेण समुद्रं गच्छ स्वाहेत्यादि बहुवचनांतेन उपयजः सर्वत्र द्रष्टव्याः। जुह्वास्व
रुमंरुद्रेत्यादिपूर्ववत्। उल्मुकानिषु अग्निनोररुमुञ्जोति मित्यादि यथादेवतमूहः॥ पत्नीसंयाजेषु आघनीभ्यः
अवदायेत्यादि तंत्रं बाहुल्यामिन्द्र ददाति। प्राक् हृदयशूलप्रचारादविकृतं न हृदयशूलेन प्रचरंति। सुमित्रान
इतिमार्जनप्रभृति निकर्माणि प्रतिपद्यते समिदाधानादि ब्राह्मणतर्पणांतानि समाप्य बर्ह्यस्य तंत्रं प्रक्रमय

ति। सौमिकावभृथवत्। पुरोडाशस्तु साद्यपयग्रहपात्रैः पयोलिप्तैः स्त्रुवादिभिश्च पुरोडाशेन चावभृथमवयं
ति। न साम गीयते। तूष्णीमेव। उरुं हि राजेत्येतद् द्वितं हुत्वा परेस्य सौमिकावभृथवद् दनूया जांतं हुत्वा तूष्णीं यो
क्त्रं विमुच्य। पयो ग्रहपक्षे मासराभावान्न होमः। संप्रवेधनकाले। यत्ते देववरुणगायत्र छंदाः पाशा इत्यादि। ह
दयशूलप्रवेधनांतं हुत्वा अभृथनिचंकुणे त्यवशिष्टानि संप्रविध्यदेवीरापइत्युपस्थाय सुमित्रा न इति मार्ज
नं स्नानं च कृत्वा अहतवाससा बुद्दितः संप्रेष्यो न्नयनवर्जं प्रत्यायनं तूष्णीं। क्रियते। प्रातिपुतः प्रत्यस्तार
भिवंतः॥ पशुवत्समिधो धारयंतः॥ विहारं गत्वा श्राहवनं तर्पणीं तां संतिष्ठते॥ छ्र ॥नीळकंठेन लिखितं॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये । जगतः पितरौ वंदे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥ १ ॥ क्व सू
र्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः । तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरं ॥ २ ॥ मंदः कवियशः
प्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यतां । प्रांशुलभ्ये फले मोहादुद्बाहुरिव वामनः ॥ ३ ॥ अथवा कृतवाग्द्
वारे वंशेस्मिन्पूर्वसूरिभिः । मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥ ४ ॥ सोहमाजन्म
शुद्धानामाफलोदयकर्मणां ॥ आसमुद्रक्षितीशानामानाकरथवर्त्मनां ५ यथाविधि
हुताग्नीनां यथाकामार्चितार्थिनां यथापराधदंडानां यथाकालप्रबोधिनां ६ त्यागाय संभृ
तार्थानां सत्याय मितभाषिणां यशसे विजिगीषूणां प्रजायै गृहमेधिनां ७ शैशवेभ्यस्तविद्यानां
यौवने विषयैषिणां वार्धके मुनिवृत्तीनां योगेनांते तनुत्यजां ८ रघूणामन्वयं वक्ष्ये तनुवाग्विभ
वोपि सन् तद्गुणैः कर्णमागत्य चापलाय प्रणोदितः ॥ ९ तं संतः श्रोतुमर्हंति सदसद्व्यक्तिहेतवः ।